

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2021/2464, 2021/3060
Toplantı Tarihi/Sayısı : 16.1.2024/41
Karar Numarası : 2024/76
Başvuran : S. T.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Seydişehir T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Kurum İdaresinin bazı mahpuslara ayrıcalıklı davrandığı, bu mahpusların baskıları ile kendisinin ve iki kardeşinin koşusunun değiştirildiği, zorunlu nâkile tabi tutulduğu ve infaz ve koruma memurlarının mahpuslara fiziksel şiddette bulunduğu iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, 2021/2464 başvuru numaralı dilekçesinde özetle;

a. Bulunduğu Seydişehir T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bazı koşuların bazı mahpuslara tahsis edildiğini,

b. Bu mahpusların diğer mahpuslara baskı uyguladığını, kendisine ve kardeşlerine karşı husumet besledikleri için kendileri hakkında iftira ve yalan şikâyetlerde bulunduğunu, bu şikâyetler sonucunda kendileri hakkında soruşturma açıldığını, savunmaları alınmadan koşuları değiştirildiği için kardeşleriyle birlikte açlık grevine başladıklarını, Kurum içerisindeki adaletsiz uygulamalar son bulana kadar açlık grevini sürdüreceklerini iddia etmiştir.

3. Başvuranın 2021/3060 başvuru numaralı dilekçesinde özetle;

a. M. T. isimli başmemurun bazı mahpusların yakınları ve bağlantılı kişilerle iletişim kurduğunu, söz konusu mahpuslara özel ihtimam gösterdiğini, İdare ve Gözlem Kurulunu yönlendirerek bu mahpusların istedikleri koşullara yerleştirilmesini sağladığını,

b. Bu mahpusların koşullarındaki diğer mahpuslara baskı uyguladığını, koşullarında istemedikleri kişileri iftira ve bahanelerle Kurum İdaresine şikâyet edip koşullarını değiştirdiklerini,

c. M. T. isimli başmemurun keyfi olarak mahpusları aşağıladığını, hakaret ve tehdit ettiğini, kamera olmayan yerlerde mahpusları falakaya yatırdığını, falaka esnasındaki seslere Kurumun şahit olduğunu,

ç. A-2 koşusunda iken başmemur M. T.'nin koruduğu H. B. ve M. Ö. , D. K. , K. S. isimli mahpusların başkalarıyla tartışma yaratıp başmemur ile görüştüğünü ve kendisine hiçbir şey söylenmeden koşuştan alındığını, daha sonra disiplin tutanağı ile hiçbir savunma hakkı tanınmadan mağdur edildiğini, bu olaylara tepki olarak kardeşleriyle birlikte açlık grevine

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

başladığını,

d. İnfaz Hâkimliğince ilgili disiplin cezasının iptal edildiğini, bu iptalin kendisine art niyetli olarak ceza verildiğini gösterdiğini,

e. Açlık grevini sesini adli makamlara duyurmak ve taleplerini Kurum Birinci Müdürü ile Cezaevi İzleme Kuruluna iletmek için yaptığını ancak Kurum psikoloğu dışında kimse ile görüşemediğini, 39 gün sonra sonuç alamadığı için 12/8/2021 tarihinde açlık grevini sonlandırdığını,

f. İlgili başmemurun, kendisini ve kardeşlerini her fırsatta tehdit ettiğini ve daha sonra bu kişinin telkinleriyle Bolvadin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakil kararının çıktığını, 13/8/2021 ve 23/8/2021 tarihlerinde naklinin iptali için dilekçe yazdığını fakat dilekçeye cevap verilmeden naklin gerçekleştirildiğini,

g. Kardeşlerinin hala Seydişehir T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulduğunu, ailesinin Beyşehir'de yaşadığını ve sağlık sorunlarının olduğunu, aile bütünlüğünün sağlanabilmesi için Seydişehir T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmeyi talep etmektedir.

4. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Ceza infaz kurumlarında koğuş yerleştirme işlemlerinin, mevzuat hükümleri çerçevesinde suç grupları ve türleri, risk durumları, yaş, cinsiyet, hüküm alıp almadığı, risk, kurum güvenliği gibi kriterlere göre İdare ve Gözlem Kurulu tarafından değerlendirilerek yapıldığını, verilen karara karşı yargı yolunun açık olduğunu; başvuranın da A-2 koğuşunda barındırılmakta iken diğer mahpuslarla tartışma yaşaması nedeniyle İdare ve Gözlem Kurulunun 6/7/2021 tarihli ve 2021/... sayılı kararı ile A-8 koğuşuna yerleştirildiğini,

b. Ceza infaz kurumlarında bulunan mahpusların açlık grevi yapması halinde, sağlık tedbirleri alınarak düzenli kontrollerinin yapıldığını, gerekli tetkik sonucuna göre doktor kontrolünde başta B kompleks vitaminleri olmak üzere ihtiyaç duyulan diğer vitaminlerin verilmesi hususunun titizlikle takip edildiğini, ayrıca açlık grevi eylemine giren mahpusların kilo ölçümlerinin de takip edildiğini ve sağlık durumu ciddiye arz eden kişilerle ilgili derhal gerekli işlemlerin yapıldığını,

c. Başvuranın 8/7/2021 tarihinde açlık grevine başladığını ve açlık grevini 12/8/2021 tarihinde sonlandırdığını,

ç. 5275 sayılı Kanun'un 55'inci maddesi ve Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında 167 No.lu Genelgenin "Disiplin Nedeniyle Nakil" başlıklı 16'ncı maddesi kapsamında, İdare ve Gözlem Kurulunun 3/8/2021 tarihli ve 2021/... sayılı kararıyla başvuranın 27/8/2021 tarihinde Bolvadin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna naklinin gerçekleştirildiğini,

d. Başvuruda geçen iddialara ilişkin olarak ceza infaz kurumu idaresi ve görevli personelin görevleri yönünden herhangi bir kusur ve ihmalinin bulunmadığını, yapılan işlem ve uygulamaların ilgili mevzuat gereğince yerine getirildiğini belirtmiştir.

5. Muhatapın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. Muhatap cevap yazısında bahsedilen tartışmanın kendisi ve kardeşleriyle ilgili olmadığını, koğuşlarının değiştirilmesinin koğuşu baskı altına almaya çalışan söz konusu mahpusların beyanları doğrultusunda Kurum başmemuru tarafından gerçekleştirildiğini, koğuşunun değiştirilmesine ilişkin Kurul Kararının saat 17:08'de alınmasına rağmen başmemur tarafından 15:30-16:00 saatleri arasında koğuşundan alındığını, bu durumun kamera kayıtlarıyla sabit olduğunu,

b. Koğuşunun değiştirilme kararına itiraz ettiğini ancak kendisine herhangi bir cevap verilmediğini,

c. Covid-19 testinin pozitif çıkması ve bu durumun sağlığı üzerinde hayati risk oluşturması nedeniyle 12/8/2021 tarihinde açlık grevini sonlandırdığını,

ç. Daha önceki tarihlerde Kurum personelinin, tutulduğu ceza infaz kurumundan naklini sağlamak şeklinde tehditlerde bulunduğunu, bu tehditlerin gerçekleştiğini ve zorunlu nâkile tabi tutularak Bolvadin T Tipi

Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledildiğini,

d. Seydişehir T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İdaresinin, nakil talebiyle ilgili Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne yazdığı yazıda usulsüzlük yaptığını ve yalan beyanlara yer verdiğini, sadece bir defalığına mahsus koğuş değişikliği olduğunu, diğer koğuş değişikliklerinin mahkeme veya hastane dönüşü Covid-19 pandemisine karşı karantina koğuşu olduğunu ve bunların mahkeme ve hastane raporlarıyla sabit olduğunu, bu durum gözetilmeksizin yazılan yazıda Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün yanıltıldığını iddia etmekte ve başvuru dilekçesindeki iddia ve taleplerini yinelemektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumumuzun “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

7. Aynı Kanun'un 17'nci maddesinde ise özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in “Karar türleri” başlıklı 65'inci maddesi şöyledir: “Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

9. Mezkûr Yönetmelik'in “Gerekçeli kabul edilmezlik kararı” başlıklı 67'nci maddesine göre; “(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurularla ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumun görevleri arasında İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak olduğu düzenlenmiştir. Aynı maddenin (i) bendi kapsamında da özgürlüğünden mahrum bırakılanların Kuruma yapmış oldukları başvurular incelenmektedir.

12. Başvuran Kurumdaki bazı koşuşların belirli bazı mahpuslara tahsis edildiğini, bu mahpusların koşuşlarındaki diğer mahpuslara baskı uyguladığını, koşuşta istemedikleri kişileri iftira ve bahanelerle Kurum İdaresine şikâyet edip koşuşlarını değiştirttiklerini, bu kişilerin kendisini ve kardeşlerini de bir tehdit olarak gördükleri için kendileri hakkında iftiralarda bulunarak koşuşlarının değişmesine neden olduklarını bu yüzden açlık grevine girdiklerini, bazı infaz ve koruma memurlarının mahpuslara fiziki şiddette bulunduğunu ve tehdit ettiğini iddia etmiştir. Muhatap Kurum koşuşa yerleştirme işlemlerinin mevzuat hükümleri çerçevesinde yapıldığını, başvuranın A-2 koşuşunda barındırılmakta iken diğer mahpuslarla tartişma yaşaması nedeniyle koşuşunun değiştirildiğini, personelin mahpuslara şiddet uygulamasının söz konusu olmadığını, Kurum İdaresi ve görevli personelin işlem ve uygulamalarını mevzuata uygun şekilde yaptığını belirtmiştir.

13. Cezaevlerinde kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunların birçoğu cezaevi idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahkûmlar için bir cezaevindeki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Cezaevlerindeki yaşam, mahkûmlara sunulan aktivitelerin genişliğinden, mahkûmlar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesinin (CPT) Standartları, 2002).

14. Kötü muameleye maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin kötü muamele yaşadığı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delil sunmaları gerektiğini de belirtmek gerekir (Anayasa Mahkemesi (AYM), *Beyza Metin*, B. No: 2014/19426, 12.12.2018, para. 45). Başvuranın kötü muamele gördüğüne ilişkin anlatımları soyut iddiaları değil, somut fiillerin tasvirini içermelidir.

15. İşkence ve kötü muamele iddiaları konusunda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) “makul şüphede bulunmaması” ya da “bütün makul kuşkunun ötesinde” şeklinde bir kanıtlama standardı uygulamaktadır. Ancak Mahkeme, bu kanıtlamaya yeterince sağlam, kesin ve birbirleriyle uyumlu çıkarsamaların ve aynı ölçüde çürütülememiş maddi karinelerin bir arada bulunmasıyla varılabileceğini kabul etmektedir (AİHM, *İrlanda v. Birleşik Krallık*, B. No: 5310/71, 18.01.1978, para. 161).

16. Hem AİHM hem de AYM içtihatlarında işkence ve kötü muamele olaylarında mağdur olduğu iddia edilen kişilerin en azından kanıt başlangıcı olarak adlandırılabilir bazı kanıtları ortaya koymaları gerektiğinin altı çizilmiştir. Somut başvuruda, başvuranın iddiaları ile muhatap Kurumun başvuranın iddialarına ilişkin cevabi yazısı birlikte değerlendirildiğinde, başvuran ile koşuştaki diğer mahpuslar arasında bir tartişma yaşandığı ve yaşanan tartişma sonrasında başvuranın koşuşunun değiştirildiği ancak olayın hangi sebepten dolayı çıktığına ilişkin başvuran ile muhatap Kurumun ifadeleri arasında farklılıklar olduğu, olayın gerçekte mahiyetini ortaya koyacak hususlara ilişkin verilerin yoksunluğu nedeniyle bir tespit yapmanın mümkün olmadığı dolayısıyla söz konusu iddianın kabul edilmez olduğu, başvuran tarafından şikâyete konu diğer hususlarla ilgili olarak da olayların doğruluğunu ispatlayacak herhangi bir bilgi, belge, ifade veya veri sunulmaması ve bu konuda elverişli bir delilin bulunmamasından dolayı söz konusu iddiaların da kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

17. Başvuranın diğer iddiası da haksız yere Bolvadin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna naklinin yapılmasından dolayı mağduriyet yaşadığı ve kardeşlerinin bulunduğu Seydişehir T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna naklinin yapılmasına ilişkindir.

18. AYM içtihatlarında mahpusların ailelerinin yaşadığı yerden uzak bir cezaevinde cezalarını infaz etmeleri, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın “*Özel hayatın gizliliği*” başlıklı 20'nci maddesi ile ilişkilendirilerek ele alınmaktadır (AYM, *Sancer Ekim*, B.No:2018/27690, 7/4/2021, para. 46). Anayasa'nın mezkûr maddesine göre “*Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.*” AİHM içtihatları incelendiğinde ise mahpusları ziyaretleri çok zor

veya hatta imkânsız hale getirecek şekilde ailesinden çok uzakta bulunan bir cezaevinde tutma, aile hayatına müdahale anlamına gelebilir. Zira aile üyelerinin mahpusu ziyaret etme olanağı, aile hayatını sürdürmek için oldukça önemlidir. Dolayısıyla, cezaevi yetkililerinin mahpuslara yakın aile üyeleriyle iletişimi devam ettirmede yardımcı olması onların aile hayatına saygı hakkının önemli bir parçasıdır. Bu çerçevede değerlendirildiğinde nakil taleplerinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin özel ve aile hayatına saygı hakkı başlıklı 8'inci maddesiyle ilişkilendirildiği görülmektedir (AİHM, *Vintman–Ukrayna*, B.No: 28403/05 23 October 2014, para 84, 99, 104 ve 115). Ele alınan içtihatlar doğrultusunda başvuranın bu iddiasının özünün özel ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında kaldığı anlaşılmıştır. Bu kapsamda başvuranın nakil talebiyle ilgili iddiasının, Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi alanına girmediğinden kabul edilemez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

16/1/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye